

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum in Christo fuerint plures operationes secund[m] humanam
naturam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Dei verbum. Sicigitur patet, q̄ alia est operatio humana, in qua Pater, & Spiritus sanctus non comunicant nisi secundum acceptionem misericordiae suae: & alia est eius operatio, in quantum est Dei verbum, in qua communicant Pater, & Spiritus sanctus

In corp. art.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ instrumentum dicitur aliquid agere ex eo, quod movetur à principali agente, quod tamen præter hoc potest habere propriam operationem secundum suam formam, ut de igne dictum est. Sicigitur actio instrumenti, in quantum est instrumentum, non est alia ab actione principalis agentis: potest tamen habere aliam operationem, prout est res quaedam. Sicigitur operatio, quæ est humanæ naturæ in Christo, in quantum est instrumentum divinitatis, nõ est alia ab operatione divinitatis: non enim est alia salvatio, qua saluat humanitas Christi, & divinitas eius: habet tamen humana natura in Christo, in quantum est natura quaedam, quandam propriam operationem præter divinam, ut dictum est.

In corp. ar.

AD TERTIVM dicendum, q̄ operari est hypostasis subsistentis; sed secundum formam, & naturam, à qua operatio speciem recipit. & ideo à diversitate formarum, seu naturarum est diversa species operationum: sed ab unitate hypostasis est unitas secundum numerum, quantum ad operationem speciei. Sicut ignis habet duas operationes specie differentes, scilicet illuminare, & calefacere, scilicet differentiam lucis, & caloris, & tamen est una numero illuminatio ignis semel illuminantis. Et similiter in Christo oportet, quod sint duæ operationes specie differentes scilicet eius duas naturas: quælibet scilicet operationum est una numero in Christo semel facta, sicut una ambulatio, & una sanatio.

D. 44.

AD QVARTVM dicendum, q̄ esse & operari est persona à natura, aliter tamen, & aliter. Nam esse, pertinet ad ipsam constitutionem personæ, & sic quantum ad hoc se habet in ratione termini, & ideo unitas personæ, requirit unitatem ipsius esse effectus personæ secundum aliquam formam, vel naturam, unde pluralitas operationum non præiudicat unitati personali.

AD QVINTVM dicendum, q̄ aliud est proprium operatum operationis divinae, & operationis humanæ in Christo: sicut operatum proprium divinae operationis est sanatio leprosi, operatum autem proprium humanæ naturæ est, eius contactus. Concurrent autem ambæ operationes ad unum operatum, secundum quod una natura agit cum communione alterius, ut dictum est.

Super Questionis 19. Artic. primum.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo sint plures operationes humane.

Titulus ex precedenti clarus est. In corp. tria sunt. primo, declaratur in cõi quid, & quæ sit operatio humana, vel non humana, & similiter una, vel multa. Secundo, declaratur hæc eadẽ in puro homine, applicando ad purum hominem eõiter prædicta Tertio, applicando ad Christum, videtur quod sit una conclusio. In Christo est una

AD SECVNDVM sic procedit. Vt, q̄ in Christo sint plures humane operationes. Christus enim in quantum homo, cõicat cum plantis in natura nutritiva, cum animalibus autem in natura sensitiva, cum Angelis autem in natura intellectiva, sicut & ceteri homines: sed alia est operatio plantæ, in quantum est planta: & alia animalis, in quantum est animal, ergo Christus, in quantum homo, habet plures operationes.

titulus est animal, ergo Christus, in quantum est homo, habet plures operationes.

¶ 2. Præter. Potentia, & habitus distinguuntur scilicet in actus: sed in anima Christi fuerunt diversæ potentia, & diversi habitus: ergo & diversæ operationes.

¶ 3. Præter. Instrumenta debent esse proportionata operationibus: corpus autem humanum habet diversâ membra differentia secundum formam. ergo diversis operationibus debent esse accommodata. Sunt ergo in Christo diversæ operationes secundum humanam naturam.

SED CONTRA est, quod sicut Damasc. dicit in 3. lib. operatio sequitur naturam: sed in Christo est una natura humana: ergo in Christo fuit una tantum operatio humana.

RESPON. Dicendum, quod quia homo est id, quod est secundum rationem, illa operatio dicitur simpliciter humana, quæ à ratione procedit per voluntatem quæ est rationis appetitus. Si qua autem operatio est in homine, quæ non procedit à ratione, & voluntate, non est simpliciter operatio humana: sed convenit homini scilicet in aliquam partem humanæ naturæ: quæque quidem, scilicet ipsam naturam elementarem corporalem, sicut ferri deorsum: quæque vero, scilicet in virtutem anime vegetabilis, sicut nutriri, & augeri: quæque vero, scilicet in partem sensitivam, sicut videre, & audire, imaginari, & memorari, concupiscere, & irasci. Inter quas operationes est differentia. Nam operationes anime sensitivæ sunt aliquantulum obediens rationi: & ideo sunt aliquantulum rationales, & humane, in quantum sunt obediunt rationi, ut patet per Philo. in 1. Ethic. Operationes vero, quæ sequuntur animam vegetabilem, vel et naturam elementarem corporalem, non subijciuntur rationi, unde nullo modo sunt rationales, nec humane simpliciter, sed solum in partem humanæ naturæ. Dicitur autem supra, quod quæ agit per propriam formam, tunc est alia operatio inferioris agentis, & superioris: quæ vero agit inferioris non agit, nisi secundum quod est motum à superiori agente, tunc est eadẽ operatio superioris agentis, & inferioris. Sicigitur in quocumque homine puro alia est operatio elementarem corporalem, & anime vegetabilis ab operatione vo-

humana operatio multo magis, quam in quocumque homine.

¶ Quo ad primum, quia titulus duos terminos claudit. scilicet operationem humanam, & unitatem, vel pluralitatem, ideo Auctor primo operationem elucidaat humanam, & deinde illius unitatem, vel multitudinem in cõi. Dicit ergo tria.

Primum, Operatio humana simpliciter est, quæ à ratione procedit scilicet in voluntate, quia homo est homo per rationem, & per operationem reliquæ operationes attribuitur homini, nõ humanæ nisi scilicet in partem sunt, & sunt triplicis ordinis. scilicet ex natura elementari, ex anima vegetativa, ex anima sensitiva, & elementari.

Secundum, Differentia inter operationes hominis scilicet in partem naturæ humanæ est, quod quædam sunt participativæ quæque humanæ, ut quæ sunt partis sensitivæ: & quædam non, ut quæ sunt partis vegetabilis, & elementaris.

Tertium, Subordinatum agentium propriis virtutibus, operationes sunt multæ, agere vero una virtute una est operatio.

¶ Nota hic duo. Primum, quod quia ratio (ut dicitur 9 Metaph.) est ad opposita, & ab electione, quæ est actus voluntatis determinatur, ideo ratio, & voluntas pro unico principio operationis humanæ computatur: & id est operatio esse à ratione, & à voluntate, quæ est appetitus rationis determinativus. Secundo, quod cum in litera dicitur operatio hominis non procedentem à voluntate convenire homini scilicet in aliquam partem humanæ naturæ, & subdistinguitur pars humanæ naturæ in elementarem, vegetabilem, & sensitivam, dubium surgit de primo actu intellectus, qui est hominis, & nõ a voluntate, nec ab aliqua harum partium. Unde dupliciter potest intelligi litera præfata: primo, ut sit sermo de genere operationis, ut quæ sensitiva est, si quod genus operationis est

conueniens homini, &c. Et tunc caret scrupulo litera, quia licet inueniatur in homine aliqua operatio non a voluntate, nec in illas partes numeratas in litera (vt primus actus intellectus quem oportet esse naturalem, vt pote, ante oem actum voluntatis) non tñ inuenitur aliquid genus operationis in homine, qđ non sit a voluntate aut ab aliqua nominatarum partium. Intelligere enim hominis in suum genus est a voluntate, quāuis prima intellectio accepta alio modo, potest intelligi, vt litera intelligatur, vt sonat. I. qđ operatio hominis nō a voluntate, non est simpliciter humana, sed conuenit homini fm aliquam partem humanæ naturæ, & hic terminetur sententia, ita qđ sequens distinctio non opponatur, vt euacuata partis humanæ naturæ: sed vt narratiua partium humanæ naturæ opportunitatem ad proprium.

luntatis, quæ est proprie humana. Et similiter est operatio animæ sensitiuæ quantum ad id, qđ non mouetur à ratione: sed quantum ad id, qđ mouetur à ratione, est eadem operatio partit sensitiuæ, & rationalis. Ipsius autem animæ rationalis est vna operatio, si attendamus ad ipsum principium operationis, quod est ratio, vel voluntas. Diuersificatur autem fm respectu ad diuersa obiecta, quæ quidē diuersitatem aliqui appellauerunt diuersitatem operatorū, magis, quàm operationum, iudicantes de vnitae operationis solum ex parte operatiui principij. Sic enim nunc queritur de vnitae, vel pluralitate operationum in Christo. Sic igitur in quolibet puro homine est tantum vna operatio, quæ proprie humana dicitur: præter quam tamen sunt in homine puro quædam aliæ operationes, quæ nō sunt proprie humanæ, sicut dictum est. * Sed in homine Iesu Iesu Christo nullus erat motus sensitiuæ patris, qui nō esset ordinatus à ratione. Ipse est operationes naturales, & corporales aequaliter ad voluntatem pertinebant, in quantum voluntatis eius erat, vt caro eius ageret, & pateretur quæ sunt sibi pro-

prio, vt dictum est supra. * Et ideo multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine. AD PRIMVM ergo dicendū, qđ operatio partis sensitiuæ, & nutritiuæ, non est proprie humana, sicut dictum est: * & tamen in Christo huiusmodi operationes fuerunt magis humanæ, quàm in alijs. AD SECVNDVM dicendum, qđ potentia, & habitus diuersificantur per comparisonem ad obiecta: & ideo diuersitas operationum hoc modo respondet diuersis potentijs, & habitibus, sicut est respondet diuersis obiectis. Talē autē diuersitatem operationum non intendimus excludere ab humanitate Christi, sicut nec eam, quæ est secundū aliud, & aliud instrumentū, sed solum illam, quæ est fm primū principium actiuum, vt dictū est. * Vnde patet etiam responsio ad tertium.

Quo ad tertium conclusio est. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine. Probatur, quia & operationes elementares & vegetatiuæ aequaliter voluntariæ erant, & sensitiuæ nullus erat motus non ordinatus à ratione, quoniam opposita in homine puro multiplicat operationes. ¶ Aduerte hic primo qđ omnis motus partit sensitiuus in Christo dicitur ordinatus à ratione, pro quanto voluntas rationalis in Christo volebat motus naturales partis sensitiuæ in se esse vsque ad tales terminos, & non amplius. ¶ Aduerte secundo, quod motus naturales partis vegetatiuæ, & elementaris dicuntur in Christo voluntarij voluntate humana, & approbatiue, vt patet, & casualiter seu imperatiue, pro quanto subditi erant voluntati humanæ Christi, vt voluntas eius erat instrumentum diuinitatis. His enim duobus verificatur de voluntate humana Christi, quod esturit, sicut &c. voluntarie. ¶ Aduerte tertio, quod Auctor non concludit in Christo esse vnam tantum operationem humanæ naturæ: sed cum monstrasset, in quolibet puro homine inueniri operationem quidem humanam vnam tantum, operationes autem naturæ humanæ secundum diuersas partes multas, intulit, in Christo non solum esse operationem humanam vnam, sicut in cæteris hominibus, sed reliquas partium naturæ humanæ operationes in Christo ad illud vnum principium operationis humanæ reduxit, ostendendo eas esse voluntarias. ac per hoc ad vnitatem reduxit non simpliciter, quia ex proprijs actiujs principijs emanant vegetatiuæ, & elementares, sed quodammodo, quatenus scilicet sunt voluntariæ, & ideo comparatiuam concludit. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine.

¶ Notato hic, quod hic apparet non esse hic sermonē de vnitae numerali, aut pure specificæ operationis, cū clare constet, in vno eodemq; homine esse diuersis temporib; humanis operationes multas secundum numerum ab eodē principio acti-

uo humano: sed quia omnis humana operatio in vno homine ab eodem est humano principio, vna dicitur vnitae formali sui actiujs principij, & vnitae nihilominus numerali in omni subordinato principio sibi obsequente, vna enim numero est moderatio humani motus à voluntate, concupiscentia, ac lingua seu manu, & simile est de alijs. Q. præced. art. 5.

¶ Quo ad tertium conclusio est. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine. Probatur, quia & operationes elementares & vegetatiuæ aequaliter voluntariæ erant, & sensitiuæ nullus erat motus non ordinatus à ratione, quoniam opposita in homine puro multiplicat operationes.

¶ Aduerte hic primo qđ omnis motus partit sensitiuus in Christo dicitur ordinatus à ratione, pro quanto voluntas rationalis in Christo volebat motus naturales partis sensitiuæ in se esse vsque ad tales terminos, & non amplius.

¶ Aduerte secundo, quod motus naturales partis vegetatiuæ, & elementaris dicuntur in Christo voluntarij voluntate humana, & approbatiue, vt patet, & casualiter seu imperatiue, pro quanto subditi erant voluntati humanæ Christi, vt voluntas eius erat instrumentum diuinitatis. His enim duobus verificatur de voluntate humana Christi, quod esturit, sicut &c. voluntarie.

¶ Aduerte tertio, quod Auctor non concludit in Christo esse vnam tantum operationem humanæ naturæ: sed cum monstrasset, in quolibet puro homine inueniri operationem quidem humanam vnam tantum, operationes autem naturæ humanæ secundum diuersas partes multas, intulit, in Christo non solum esse operationem humanam vnam, sicut in cæteris hominibus, sed reliquas partium naturæ humanæ operationes in Christo ad illud vnum principium operationis humanæ reduxit, ostendendo eas esse voluntarias. ac per hoc ad vnitatem reduxit non simpliciter, quia ex proprijs actiujs principijs emanant vegetatiuæ, & elementares, sed quodammodo, quatenus scilicet sunt voluntariæ, & ideo comparatiuam concludit. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine.

¶ Notato hic, quod hic apparet non esse hic sermonē de vnitae numerali, aut pure specificæ operationis, cū clare constet, in vno eodemq; homine esse diuersis temporib; humanis operationes multas secundum numerum ab eodē principio acti-

uo humano: sed quia omnis humana operatio in vno homine ab eodem est humano principio, vna dicitur vnitae formali sui actiujs principij, & vnitae nihilominus numerali in omni subordinato principio sibi obsequente, vna enim numero est moderatio humani motus à voluntate, concupiscentia, ac lingua seu manu, & simile est de alijs. Q. præced. art. 5.

¶ Quo ad tertium conclusio est. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine. Probatur, quia & operationes elementares & vegetatiuæ aequaliter voluntariæ erant, & sensitiuæ nullus erat motus non ordinatus à ratione, quoniam opposita in homine puro multiplicat operationes.

¶ Aduerte hic primo qđ omnis motus partit sensitiuus in Christo dicitur ordinatus à ratione, pro quanto voluntas rationalis in Christo volebat motus naturales partis sensitiuæ in se esse vsque ad tales terminos, & non amplius.

¶ Aduerte secundo, quod motus naturales partis vegetatiuæ, & elementaris dicuntur in Christo voluntarij voluntate humana, & approbatiue, vt patet, & casualiter seu imperatiue, pro quanto subditi erant voluntati humanæ Christi, vt voluntas eius erat instrumentum diuinitatis. His enim duobus verificatur de voluntate humana Christi, quod esturit, sicut &c. voluntarie.

¶ Aduerte tertio, quod Auctor non concludit in Christo esse vnam tantum operationem humanæ naturæ: sed cum monstrasset, in quolibet puro homine inueniri operationem quidem humanam vnam tantum, operationes autem naturæ humanæ secundum diuersas partes multas, intulit, in Christo non solum esse operationem humanam vnam, sicut in cæteris hominibus, sed reliquas partium naturæ humanæ operationes in Christo ad illud vnum principium operationis humanæ reduxit, ostendendo eas esse voluntarias. ac per hoc ad vnitatem reduxit non simpliciter, quia ex proprijs actiujs principijs emanant vegetatiuæ, & elementares, sed quodammodo, quatenus scilicet sunt voluntariæ, & ideo comparatiuam concludit. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine.

¶ Notato hic, quod hic apparet non esse hic sermonē de vnitae numerali, aut pure specificæ operationis, cū clare constet, in vno eodemq; homine esse diuersis temporib; humanis operationes multas secundum numerum ab eodē principio acti-

uo humano: sed quia omnis humana operatio in vno homine ab eodem est humano principio, vna dicitur vnitae formali sui actiujs principij, & vnitae nihilominus numerali in omni subordinato principio sibi obsequente, vna enim numero est moderatio humani motus à voluntate, concupiscentia, ac lingua seu manu, & simile est de alijs. Q. præced. art. 5.

¶ Quo ad tertium conclusio est. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine. Probatur, quia & operationes elementares & vegetatiuæ aequaliter voluntariæ erant, & sensitiuæ nullus erat motus non ordinatus à ratione, quoniam opposita in homine puro multiplicat operationes.

¶ Aduerte hic primo qđ omnis motus partit sensitiuus in Christo dicitur ordinatus à ratione, pro quanto voluntas rationalis in Christo volebat motus naturales partis sensitiuæ in se esse vsque ad tales terminos, & non amplius.

¶ Aduerte secundo, quod motus naturales partis vegetatiuæ, & elementaris dicuntur in Christo voluntarij voluntate humana, & approbatiue, vt patet, & casualiter seu imperatiue, pro quanto subditi erant voluntati humanæ Christi, vt voluntas eius erat instrumentum diuinitatis. His enim duobus verificatur de voluntate humana Christi, quod esturit, sicut &c. voluntarie.

ARTICVLVS III.

¶ Vtrum actio humana Christi potuerit esse sibi meritoria.

AD TERTIVM sic proceditur. ¶ Vt, qđ actio humana Christi non potuerit esse merito-

dicuntur in Christo voluntarij voluntate humana, & approbatiue, vt patet, & casualiter seu imperatiue, pro quanto subditi erant voluntati humanæ Christi, vt voluntas eius erat instrumentum diuinitatis. His enim duobus verificatur de voluntate humana Christi, quod esturit, sicut &c. voluntarie.

¶ Aduerte tertio, quod Auctor non concludit in Christo esse vnam tantum operationem humanæ naturæ: sed cum monstrasset, in quolibet puro homine inueniri operationem quidem humanam vnam tantum, operationes autem naturæ humanæ secundum diuersas partes multas, intulit, in Christo non solum esse operationem humanam vnam, sicut in cæteris hominibus, sed reliquas partium naturæ humanæ operationes in Christo ad illud vnum principium operationis humanæ reduxit, ostendendo eas esse voluntarias. ac per hoc ad vnitatem reduxit non simpliciter, quia ex proprijs actiujs principijs emanant vegetatiuæ, & elementares, sed quodammodo, quatenus scilicet sunt voluntariæ, & ideo comparatiuam concludit. Multo magis est vna operatio in Christo, quàm in quocunque alio homine.

¶ Super Questionis decimamque Articulum tertium.

TITVLVS clarus est. ¶ In corpore duæ sunt conclusiones. Prima est, Christus habuit per meritum quicquid alij habent per meritum, nisi sit tale, cuius meritum deroget dignitati Christi. Secunda est directe responsiua quæ sit, Christus potuit aliquid sibi mereri. Prima conclusio habet duas partes. Et quo ad primam probatur, Habere aliquid bonum per se, est nobilius, quàm habere illud per alium: sed habere per proprium meritum, est habere illud per se ergo habere per meritum, est nobilius quàm sine merito: ergo Christus habuit per meritum quicquid alij habent per meritum.

In corp. ar.

In corp. ar.

In corp. ar.

3. di. 18. art. 2. §. 4. 5. & ver. q. 2. 2. ar. ti. 7. ad 6. & op. 3. c. 238. fin.

la. 18.

lit. Ed. vlt. cap.

Art. 11.